

LIBRIS

We know
books

Copyright © Hyperliteratura, 2020, pentru prezenta ediție.

www.Hyperliteratura.ro
[www.Facebook.com/Hyperliteratura](https://www.facebook.com/Hyperliteratura)
[www.Instagram.com/Hyperliteratura](https://www.instagram.com/Hyperliteratura)
e-mail: office@hyperliteratura.ro

DISCLAIMER: Pentru o viață sănătoasă,
consumați minimum două cărți pe lună.

Detalii online despre carte:
www.Hyperliteratura.ro/produs/Repertoarul-amorului-2

Corectură: Draga Andronescu
Editor: Andrei Ruse
Tehnoredactare: Dan Iancu

Copertă: Andrei Ruse
Fotografie copertă © Nick Fewings

Tiraj 1 (septembrie 2020): 3.500 exemplare

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TĂNASE, STELIAN

Repertoarul amorului / Stelian Tănase. – Timișoara : Hyperliteratura,
2019-
vol.

ISBN 978-606-94821-2-4

Vol. 2 : Alte 69 de povești de dragoste din istoria lumii. – 2020. –
Conține bibliografie. – ISBN 978-606-9671-07-8

821.135:1

Repertoarul amorului 2

 Hyperliteratura

Orice cuplu este un raport de dominație și control, de cât dai și cât primești. E o contabilitate sufletească, nu rareori meschină. Sentimentele, emoțiile, iraționalul fac legea. Ce contează în zisa situație este imaginea pe care cineva o are despre sine. Joacă rolul unui mecanism de autoreglare a „relației”. M-a interesat în acest context al unei limitări vădite raportul cu puterea. Cea în sens instituțional, dar și în sens larg – de control, dominație, autoritate. Este aici un joc extrem de interesant între puterea formală și puterea informală. De fapt, amantele, șoferii, secretarele, nevestele, rudele au mai multă influență și exercită mai multă putere de decizie și control decât miniștri, parlamentari șamd. Multe drame decurg de aici. Întâi de toate, un război pe viață și pe moarte între cele două lumi – formală și informală.

Stelian Tănase

Elena Negri și Vasile A lecsandri.....	7
Svetlana A llilueva.....	11
Hélène Rytman și Louis A lthusser.....	15
Ulla Thorsell și Charles A znavour.....	18
Gudrun Ensslin și Andreas B aader.....	22
Brigitte B ardot și Roger Vadim.....	26
Jeanne Duval și Charles B audelaire.....	30
Ingrid B ergman și Roberto Rossellini.....	35
Karen B lixen și Denys Finch-Hatton.....	37
Lauren B acall și Humphrey Bogart.....	40
Gabriela Drâmbă și împăratul B okassa.....	43
Maria Kodama și Jorge Luis B orges.....	47
Albert C amus.....	51
Elisabeta și C arol I.....	55
Fidel C astro.....	59
Elena și Nicolae C eașescu.....	63
Oona O'Neil și Charlie C haplin.....	67
Modelul Madame C laude.....	71
Bill C linton.....	75
Ana Sage-Cumpănașu și John D illinger.....	78
Țarina E caterina cea Mare și contele Potiomkin.....	82
Maitreyi Devi și Mircea E liade.....	86
Regina E lisabeta a II-a și Prințul Filip.....	89
Nusch și Paul É luard.....	93
Jeffrey E pstein.....	98
Ian F leming.....	101
Johnny H allyday.....	104
Mata H ari.....	110
Hugh H efner.....	114
Audrey H epburn.....	118
Jodie Foster și John H inckley Jr.....	122
Howard H ughes.....	125
Victor H ugo.....	129
Sisi și Franz J osef.....	134
Judith Campbell și J.F. K ennedy.....	137
Yoko Ono și John L ennon.....	142
Franz L iszt.....	148

Jenny și Karl Marx	152
Simone Signoret și Yves Montand	157
George Sand și Alfred de Musset	161
Alexandra Feodorovna și Nicolae al II-lea	165
Anna de Noailles și Maurice Barrès	169
Christina Onassis	173
Rose Pompon și Ivan Feodorovici Paschievici	176
Ana și Marcel Pauker	179
„Anne” Nicole Fourcade și Gérard Philipe	183
Dora Maar și Pablo Picasso	187
Jacqueline du Pré și Daniel Barenboim.....	191
Elvis Presley	194
Christine Keeler și John Profumo	198
Natalia Goncharova și Alexandr Pușkin	202
Anthony Quinn	206
Eleonor și Franklin Delano Roosevelt	209
Ethel și Julius Rosenberg	213
Porfirio Rubirosa	218
Consuelo și Antoine de Saint-Exupéry	222
Cécilia și Nicolas Sarkozy	226
Simone de Beauvoir și Jean-Paul Sartre	230
Maria Banuș și Zaharia Stancu	235
Chivu Stoica	240
Anne Sinclair și Dominique Strauss-Kahn	244
Iosip Broz Tito	249
Sofia Andreevna și Lev Tolstoi	253
Rudolph Valentino	259
Boris Vian	263
Richard Wagner	266
John Wayne	271
Harvey Weinstein	275
Amy Winehouse și Blake Fielder-Civil.....	279
Bibliografie selectivă.....	283

Elena Negri și Vasile **Alecsandri**

Suntem în plin miez al romantismului, mijlocul secolului al XIX-lea. Poeții privesc nostalgici spre trecut și agită spectrul marilor sentimente și tragedii ale istoriei. Chateaubriand, de Musset, Lamartine sunt modelele noii elite moldovalahe din acel timp. Erau fiii boierilor vechi, aceștia trăind pe tipar constantinopolitan, cu șalvari și giubele, cu bărbi până la brâu. La București și Iași se ridică altă generație. Îmbracă ținuta nemțească cu pantalon, redingotă, vestă, țilindru. Gândeau la o revoluție menită să răstoarne rânduielile Regulamentului Organic de inspirație rusească. Voiau să schimbe societatea din Principate, după model Occidental. Cei mai mulți dintre ei, plecați la Paris – erau franțuziți încă de acasă – au devenit masoni și pasionați de politică. Niciunul dintre cei plecați la studii nu a obținut o diplomă, nici Brătienii, nici C.A. Rosetti, nici Goleștii etc. Au preferat sălilor de cursuri de la Sorbona cafenelele boemei pariziene și subterana comploturile mazziniste. Între timp, se îndrăgosteau, încheiau căsătorii, făceau copii. Se întorceau acasă în Principate, cu gând de unire și libertate.

Elena Negri era moldoveancă dintr-o familie boierească de tradiție. Era sora lui Costache Negri. Erau cinci copii, patru fete – Catinca, Zulnia, Evghenia, Elena – și un băiat, primul născut, Costache. La moșia lui de la Mânjina – azi în județul Galați, câmpia Covurlui – se întâlneau conspiratorii care pregăteau ridicarea din 1848: Bălcescu, Kogălniceanu, Alecsandri, Ion Ghica, Alecu Russo șamd. Costache Negri, peste ani, va pierde moșia Mânjina, din cauza datoriilor. Deținea colecții de pictură și monede rare. Era un om fin, pașoptist și unionist, prieten din studenție cu Cuza, cu care face studii la Paris.

Vasile Alecsandri e bun prieten cu Costache Negri. După o copilărie fericită, este trimis la Paris la învățătură. Aici începe să scrie, încearcă studii la mai multe discipline, indică ce drum să apuce în viață – medicină, drept, drumuri și poduri. Preferă literatura și pariziencele drăguțe. Are diverse aventuri, se amorezează ușor, suferă romantic, după moda timpului. Cu regret, vine înapoi în Moldova în 1839, prin Italia și Viena, împreună cu Costache Negri. În 1840,

în trei, cu Negri și Kogălniceanu, preia direcția Teatrului Național. Scrie piese de teatru de succes, scurte comedii bulevardiere, scheciuri vesele și moralizatoare. Are succes la public, se face cunoscut, devine o figură remarcată prin saloane.

Alecsandri și Elena Negri, „Ninita”, s-au cunoscut la moșia lui Costache Negri. Se pare, după relatările contemporanilor, că a fost dragoste la prima vedere. „Un drăcușor plin de duh, încântător, ironic; figură malițioasă și plină de grație; fire bogată, generoasă, sensibilă; inimă de înger, închipuire arzătoare și nobilă”, scria în jurnalul său Alecsandri. Pentru unii, era o frumusețe, venită dintr-un neam de femei vestite prin frumusețe. Pentru alții, era doar interesantă și fermecătoare.

„Alecsandri avea suflet de epicureu cu sensibilitate, deși nu a fost vreodată un om profund”, scria Călinescu. Elanul celor doi amorezi a fost stopat de faptul că ea era căsătorită cu un anume Alexandru Vârnav Liteanu. Aveau de înfruntat prejudecățile clasei lor. Primul adversar era chiar tatăl poetului. Nu vedea cu ochi buni planurile de căsătorie ale fiului cu o femeie divorțată și mai bătrână decât el. Vor avea de așteptat, oricum, până la pronunțarea divorțului ei, în 1843.

Circulau câteva variante despre idila lor. Arhivele poate vor furniza cândva amănunte. Începutul real al poveștii lor romantice s-a produs în 1844, când ea îl invită pe Alecsandri, Bazil, la moșia ei din Blâni, lângă Tecuci. Petrec aici ca niște logodnici. E momentul de climax al poveștii lor de amor. „Elena era tuberculoasă și liberă, condiții satisfăcând romantismul și spiritul de independență al poetului”, scria Călinescu, continuând sec: „A iubit-o? Ne îndoiim!” Judecata lui Călinescu contesta versiunea creditată de contemporani și memorialiști. A iubit-o Alecsandri pe Elena Negri? Difícil de răspuns. Putem doar să urmărim faptele prin jurnalul lăsat de Alecsandri, scrisori ce au mai rămas, mărturii ale vremii.

În 1846, boala ei se declanșează și medicii consideră că e mai bine să o trimită spre sud, să-și îngrijească plămâni. Tuberculoza făcea ravagii. Era boala epocii, a poetilor romantici care mor răpuși de tineri, boala unei întregi

generații. Tipicul era să caute alinare la țărmul Mediteranei, unde soarele bătea mai puternic. Sperau astfel să-și amelioreze suferința. Dar vindecare nu exista. De la data stabilirii diagnosticului, Elena Negri era condamnată, indiferent câte iluzii își faceau Negri, Alecsandri și ceilalți. Printre ei, alt tuberculos, Nicolae Bălcescu. Va pieri cinci ani după Elena Negri, la Palermo.

Iubirea celor doi era secretă. Ca să scape de tatăl lui, Alecsandri hotărăște să plece în străinătate, departe de gurile rele de acasă. Societatea vremii nu avea altă treabă, în afară să joace canastă, tabinet și să valseze prin saloane. Bârfele și colporta pe cine nimerea. Bazil și Nininta au plecat separat, la date diferite, pentru a nu da de bănuț. Elena a plecat spre Bosfor, la Constatintinopol, pentru a se îngriji în capitala Imperiului Otoman, unde se găseau cei mai iscusiți medici. Când a ajuns aici, a făcut vest spre Trieste, cu un vas, prin marea Ionică, unde cei doi îndrăgostiți s-au întâlnit. De aici, au trecut în Italia, la Veneția, tot pe mare.

La 15 septembrie 1846, s-au instalat la Palazzo Benzon, pe Canal Grande. În foaia de la recepție este notat „domnul și doamna Alecsandri din Valahia”. Își făceau planuri de căsătorie. Cel puțin Elena, dar Alecsandri, am impresia, era la curent cu faptul că nu va supraviețui. Îi susține moralul cum poate, îi dă speranțe. Trăiesc cele mai frumoase zile și nopți ale iubirii lor. Splendoarea Veneției, sentimentele lor puternice, presentimentul morții, un cocktail letal. Petrec două luni de vis într-o Veneție neprimitoare, ploioasă, rece. Stau mai mult închiși în hotel. Beau cafele, degustă dulceață de portocale, privesc Canal Grande plin de gondole. Joacă nesfârșite partide de domino. Se prostesc, aleargă prin camere, cad oboșiți. Citesc, el scrie, fac amor. Rareori reușesc să iasă să se plimbe și să vadă orașul.

Pe la jumatatea lunii noiembrie, după două luni de ședere, hotărăsc să o ia spre sud. Boala ei se agrava, avea nevoie de mai mult soare. Părăsesc Veneția, fac un ocol prin Trieste, Salzburg, Paris, unde rămân două săptămâni. Pornesc spre sud, Lyon, Marsilia, iau vaporul spre Genova și, în fine, debarcă în ianuarie 1847 la Neapole, unde speră amândoi ca ea să se întrezeze. Găsesc alt bolnav iremediabil, Nicolae Bălcescu, și el în căutarea razelui soarelui cel vindecător.

Trec în Sicilia și se opresc la Palermo. Alecsandri, între ei, încearcă să le fie de folos. Cei doi au închiriat vila Delphina. În apropiere, într-o casă stă și Bălcescu, unde se documentează pentru istoria lui Mihai Viteazu, la care scrie febril. Rămân la Palermo din ianuarie până în aprilie când începe agonia ei. Când nu mai e nicio speranță, iau un vas care avea ruta spre Bosfor, cu gând să ajungă în Moldova. Îi mai însoțea Ion Bălăceanu și Mihail Kogălniceanu. Decizia era să ajungă acasă, unde să-și trăiască ultimele zile. Aproape de destinație, lângă Constantinopol, Elena Negri se stinge în brațele lui Alecsandri.

Iată ce notează: „Am venit aici (în Sicilia n. red.) pentru a căuta soarele și am găsit o ploaie neîncetată. Plecăm la Neapole la 23 martie. Ajunși la 24 martie. Nu mai are de trăit decât câteva zile. Plecăm la 25 aprilie cu vaporul Mentor, căpitan De Tournadre, în tovărășia lui Negri, Bălăceanu și Kogălniceanu, spre Constatinopole. La 4 mai, la ora trei dimineața, N. (n. red. Ninita) moare pe vapor, la intrarea în Cornul-de-Aur.” E ultima filă din jurnal și finalul tragic al poveștii. Pentru poet, este o lovitură devastatoare.

Elena Negri a fost îngropată în cimitirul bisericii grecești din cartierul Pera. Moartea ei îl va urmări toată viața. Așa superficial cum era, „fără profunzimi”, Elena Negri a fost marea lui iubire. În poezia Steluța, găsim versurile în care o evocă pe Ninita:

*Tu, care ești pierdută în neagra veșnicie,
Stea dulce și iubită a sufletului meu!
Și care-odinioară luceai atât de vie
Pe când eram în lume tu singură și eu! (...)*

*Trecut-au ani de lacrimi, și mulți vor trece încă
Din ora de urgie în care te-am pierdut!
Și doru-mi nu s-alină, și jalea mea adâncă
Ca trista vecinicie e fără de trecut!*

Svetlana Allilueva

S-a născut în 1926, la Moscova. Era fiica lui Iosif Stalin și a soției lui, Nadejda Allilueva. După raportul Hrușciov din 1956, care denunța crimele comise de tatăl său, și-a schimbat numele de familie din Stalina în Allilueva. Era mai bine să nu se știe cine ești. Mai ales dacă erai fiica tiranului. Și-a luat numele mamei.

În 1932, Nadejda Allilueva s-a sinucis trăgându-și un glonț în tâmplă. A fost îngropată în zidul Kremlinului. Stalin nu a participat la funeralii. Svetlanei i s-a spus mereu că mama ei murit din cauza unei apendicite. A aflat târziu adevarul.

Destinul Svetlanei Allilueva a depins de la început de figura tiranicului ei tată. Nu a avut nicio șansă să ducă o viață normală, așa cum și-a dorit. A fost sortită nefericirii și eșecului. Le-a cunoscut pe amândouă din plin de-a lungul întregii sale vieți. Figurile malefice ale istoriei nu-și exercită influența nefastă numai pe durata vieții lor, ci își prelungesc răul făcut peste generații. Suferința nu s-a oprit la limita rudelor de sânge ale lui Stalin. Dimpotrivă: a ordonat arestarea, judecarea și execuția mai multor rude. Nimeni nu era la adăpost.

Kremlinul era o citadelă a fricii. Fără ca lumea să fie cuprinsă de frică, tirania nu își putea exercita puterea. Teama generalizată era miezul ei. Svetlana Allilueva, fiica lui Stalin, nu a fost ocolită de teamă nici măcar o zi. Nu exista nimeni în Kremlin, unde a copilărit, care să nu fie paralizat de frică. Frica morții întâi de toate. Nu trebuia să greșești cu ceva sau să ai vreo vină. Singurul argument – să mori sau să traiești – era capriciul tiranului. Atât. Depindeai de o privire sau de un cuvânt ca să ajungi în fața unui pluton de execuție la Lubianka.

Singurele imagini fotografice în care Stalin are o înfățișare omenească sunt acelea în care apare alături de fiica sa. Pare om. E transfigurat de prezența ei. Inimaginabil pentru acest ins negru la suflet, rece și crud. Se bucură! Svetlana s-a simțit iubită. Și-a ea și-a iubit tatăl. A mărturisit-o în cărțile ei mai târziu.

Unde și când s-a produs ruptura? De ce? Tiranul își dorea – nu putea altfel, din instinct – să își exercite tirania și asupra fiicei. Nu ajungea că tiraniza toată Rusia, că ținea

sub control milioane de suflete. Cu Svetlana avea același tip de relație: subordonare-control. Copilul, necopilul lui, toți erau obligați să i se supună. Nu înțelegea de ce Svetlana să aibă alt tratament. Se credea stăpânul tuturor oamenilor și lucrurilor.

Ea s-a lovit prima dată de tiran în adolescență. La 16 ani, s-a îndrăgostit de Alexander Kapler, cu 25 de ani mai în vârstă decât ea. Evreu, regizor de film, Kapler suplinea absențele prelungite ale tatălui, în vremea războiului. Nu s-a întâmplat nimic erotic, totul se rezuma la plimbări și conversații. În fine, cineva o asculta și pe ea, cineva îi împărtășea gândurile. Se îndrăgostise de o persoană mai în vârstă, nimic nou. Într-una din rarele seri când se vede cu Stalin, ea îi mărturisește că îl iubește pe Kapler. Efectul: Kapler este arestat și trimis în lagăr. Abia după moartea lui Stalin, la 5 martie 1953, Kapler este eliberat și se întoarce la Moscova. Dar nu se mai întâlnesc.

Pe Stalin îl iritase faptul că fata lui își găsisse un partener fără să îi ceară permisiunea, sau chiar să îi fie recomandat de el. De neimaginat pentru un tată abuziv. O iubea, dar era mult prea posesiv, nu accepta că Svetlana crescuse, că era aproape o adultă. O trata ca pe un copil care nu avea voie să își ia propriile decizii. A fost un moment de ruptură între ei, o criză care nu s-a vindecat de fapt niciodată, așa cum se va vedea în curând.

Svetlana are altă idilă, cu Grigori Morozov, tot evreu, mai apropiat ca vârstă. Impresia mea este că a folosit pretextul căsătoriei și înființării unei familii pentru a se îndepărta de Stalin, care era o prezență mult prea acaparantă. Sufletește, legăturile tată-fiică erau deja rupte. Apare și un copil. Stalin e luat prin surprindere, nu vrea să-și vadă nepotul. Trece la represalii: presiuni administrative, amenințări, hărțuiri. Se pricepea bine la așa ceva. Svetlana este nevoită să se supună voinței tatălui: divorțează. Rămâne iar singură.

Stalin îi impune alegerea lui Iuri Jdanov, fiul lui Andrei Jdanov, om de încredere al lui Stalin până în 1946, când moare prematur. Apare și un copil, dar și această căsătorie eșuează după un an. În ciuda opoziției lui Stalin, Svetlana divorțează. Suntem în 1952. În martie 1953, Stalin suferă un atac cerebral și moare.

Svetlana nu mai este prințesa Kremlinului, beizadeaua răsfățată. Nu mai este asaltată de curteni lingușitori. Rămâne singură cu familia ei ciuntită. Lucrează pentru o editură, traducătoare. Tot mai îndepărtată de stabilimentul bolșevic. Multe privilegii dispar. Odată cu raportul lui Nikita Hrușciiov ținut la Congresul P.C.U.S. din februarie 1956, în care sunt denunțate cultul personalității și crimele lui Stalin – milioane de morți și de deținuți în Gulag –, situația ei la Moscova se schimbă din nou. În ochii multora, ea era vinovată de tot ce se petrecuse în U.R.S.S. între 1924-1953.

Fratele ei, Vasili, nu supraviețuiește. Este arestat, condamnat la opt ani de închisoare. La puțin timp după eliberare, moare în 1962, din cauza alcoolismului avansat. Îți trebuie rezistență psihică pentru a supraviețui într-o lume atât de ostilă. Svetlana începe să se gândească tot mai insistent să plece definitiv. Începe să-și scrie în secret memoriile. Era și o asigurare că nu i se va întâmpla ceva. A observat că uneori e filată și e convinsă că telefonul ei este sub ascultare. Manuscrisul e ca o poliță de asigurare.

În 1963, cunoaște un indian aflat în vizită la Moscova: Brajesh Singh. Idila lor se întrerupe când el se întoarce în India, dar se reia în 1965, când revine ca traducător. Vor să se căsătorească. Kremlinul nu este de acord. În același an, Brajesh Singh moare de cancer. Svetlana Allilueva solicită să ducă urna funerară familiei, în India. Brejnev, care îl înlocuise pe Hrușciiov, i-a dat permisiunea, însă cu o condiție: cei trei copii ai ei să rămână la Moscova zălog. Așadar, trebuia să se întoarcă acasă.

Ajunsă la Delhi într-o zi – suntem în 1967 –, Svetlana intră în clădirea ambasadei S.U.A., unde cere azil politic. În aceeași noapte, un avion C.I.A. o duce la Roma, cu nume schimbat, de unde este depusă în Elveția. Știrea explodează în mass-media pe tot globul, minus țările comuniste. Ecoul dezertării ei este uriaș. După câteva zile, este dusă la New York, unde apare într-o conferință de presă supermediatizată. În războiul propagandistic, Occidentul marca un punct.

Se părea că viața Svetlanei Allilueva intra în cadre normale, în sfârșit. O mare editură, Harper & Row, îi cumpără contra trei milioane de dolari memoriile. Volumul apare în

același an, 1967, cu titlul *Twenty Letters to a Friend: A Memoir* (*Douăzeci de scrisori către un prieten*). Succesul este instantaneu, cartea se vinde foarte bine. Polemicile din presă nu fac decât să alimenteze curiozitatea cititorilor.

Avea toate datele, în sfârșit, ca la 42 de ani să se debaraseze de fantomele trecutului. Din păcate, sechelele acționează asupra ei. Este întâi cheștiunea copiilor, de care este separată. Nu poate fi fericită fără să îi aibă alături. Situația devine dramatică, copiii se lasă influențați de K.G.B. Nu au iertat-o niciodată că a acceptat să plece fără ei. Declarațiile lor repetate îi fac mult rău sufletește. Înstrăinarea intervine între mamă și copii. Situația probează încă o dată cât de odios era regimul bolșevic și moștenirea lăsată de Stalin.

Schimbă mai multe reședinte, nu își face ușor prieteni, se simte străină. Diferențele de civilizație sunt vădite. Acuză șocul. Nu se adaptează. Nu își găsește locul. Are nostalgii. În 1969, tot la Harper & Row, publică altă carte, despre experiența ei americană, cu același succes.

Îl cunoaște pe doctorul William Wesley Peters și, după o scurtă idilă, se căsătorește. Face un copil la 44 de ani, Olga. Divorțează după încă un an. E un tipar din care nu reușește să iasă. Vagabondajul ei nu se întrerupe nicăieri.

În 1984, se întoarce la Moscova. Rămâne aici doi ani și pleacă iar în Occident, la Londra de data asta. După o vreme, în S.U.A.. Vede aici sechelele trecutului: umbra înfricoșătoare a tatălui, climatul artificial dintre zidurile Kremlinului, unde trăise în izolare o parte a vieții ei. Toate circumstanțele o fac inadaptabilă la o viață normală, mai ales în condițiile de libertate din Occident. Treptat, iese din atenția presei, se izolează. Banii s-au împușinat drastic. O găsim în ultimii ei ani de viață într-un azil de bătrâni, în statul Wisconsin, unde se stinge în anul 2011, la 85 de ani.

Cât de mult rău face de fapt un tiran? Incomensurabil. Acest rău nu a dispărut odată cu moartea lui Stalin. Umbra lui se întinde pe decenii.

Hélène Rytman și Louis Althusser

Marxiștii ajunși la putere au ucis peste o sută de milioane de oameni în secolul trecut. Mao în China, Lenin și Stalin în Rusia, Tito în Yugoslavia, Ho Și Min în Vietnam, Kim Ir Sen în Coreea de Nord, Gheorghiu-Dej în România, Enver Hodja în Albania, Fidel Castro în Cuba etc. Au avut popoarele lor la îndemână și le-au căsăpît pentru că așa cerea doctrina pentru crearea „omului nou” și zidirea utopiei comuniste.

Louis Althusser, și el marxist, nu a avut norocul să aibă la cheremul lui sute de milioane de nevinovați. Ca un simplu privat, i-a stat la dispoziție numai nevasta. Într-o dimineață, în zori, a strangulat-o. După asta, s-a trezit brusc și s-a autodenunțat. A recunoscut că într-o criză de nebunie – „de pierdere a discernământului” va spune judecătorul – a luat viața soției lui, Hélène Rytman.

Am citit Althusser în studenție. A fost la modă în anii '70, inclusiv la București. L-am dezbătut în anul întâi, 1973-1974, la un seminar cu profesorul Valentin, când am discutat pe textele lui despre structuralism. Mergeau împreună marxismul cu structuralismul ca o șa pe o vacă, dar acesta era meniul. L-am studiat iar în anul trei cu profesorul Radu Florian, când am discutat despre scrierile de tinerețe ale lui Marx în raport cu opera de maturitate. Louis Althusser credea că sunt total diferite.

Se părea că profesorul de la École normale supérieure revigora marxismul prea uzat, compromis de dictaturile sângeroase pe care le generase în U.R.S.S., China șamd. Regimurile comuniste erau o uriașă dezamăgire, niște închisori și nicidecum universul libertății, cum propovăduise Marx. Interpretarea dată de Louis Althusser părea un colac de salvare într-un naufragiu.

Cine a fost Louis Althusser? Gânditor foarte influent în anii '60-'70. Marxist iconoclast, profesor la École normale supérieure. Comunist, membru de partid. S-a născut în Algeria, în 1918. În 1940, a căzut prizonier. În perioada războiului, a stat internat într-un lagăr din Germania. Eliberat de aliați din prizonierat, în 1945, se întoarce la Paris și-și încheie studiile la E.N.S., unde apoi devine profesor. O cunoaște pe Hélène Rytman urcând colina Montmartre,

într-o iarnă, când o sprijină să urce. Și de atunci nu s-au mai despărțit.

Althusser avea treizeci de ani și era virgin. Hélène a fost prima lui experiență erotică. Tot atunci, în 1948, se înscrie în partidul comunist. Hélène era evreică și refuzase să poarte sub Ocupație steaua lui David, impusă de nemți. Era comunistă de ceva vreme, membră de partid, luptase în Rezistență, dar la acea dată era stigmatizată, fiind bănuită de trădare și acuzată de troțkism.

Lui Althusser i s-a cerut să se despartă de ea, ceea ce, spre lauda lui, nu a acceptat. Tot în acei ani, este internat pentru prima dată într-un spital, să-și îngrijească nervii. Era depresiv și avea o personalitate bipolară. Va petrece de-a lungul anilor destulă vreme în aceste spitale.

Gloria lui începe în 1965, după ce publică „Pour Marx” și „Lire le Capital”, dată la care devine centrul dezbaterilor teoretice ale stângii din P.C.F. (Parti communiste français) și din afara lui. Interpretarea pe care o dă lui Marx – antiumanismul teoretic al lui Marx, ruptura epistemologică etc. – produce multiple discuții pe malul stâng al Senei. Relațiile lui cu partidul sunt tensionate și riscă excluderea de câteva ori. Nu se ajunge acolo, pentru că s-a ținut cont de notorietatea lui, într-o perioadă când intelectualii părăseau partidul. Punctele lui de vedere au provocat dispute teoretice și politice aprinse. De pildă, se desolidarizează de protestele studentești din mai 1968. Susține invazia Cehoslovaciei din august 1968 etc.

Povestea de dragoste cu Hélène Rytman se consumă într-un zig-zag de zile bune și zile rele. Sunt un cuplu sudat totuși, care rezistă bine celor câtorva încercări la care este supus, ca atunci când Althusser se îndrăgostește de o tânără italiancă.

Toate până la 16 noiembrie 1980, când intervine nenorocirea. Leșit dintr-un spital psihiatric, după ce medicii au considerat că starea lui se ameliorase, Althusser comite ireparabilul: o sugrumă.

Erau de peste treizeci de ani împreună. Scandalul mediatic izbucnește instantaneu, subiectul face prima pagină a ziarelor, ocupă copios programele televiziunilor. Sunt etalate detalii din viață conjugală, apar militanții politici.

Jurnaliștii caută morbidul, existau toate ingredientele pentru senzațional. Cert este că Althusser se incriminează – în tradiția autocriticilor din P.C.F. –, își recunoaște fapta, o regretă. Este scos din circuit, internat din nou într-un spital psihiatric. Aici, scrie în anii '80 o carte de memorii, în care își exorcizează demonii, povestind iubirea care l-a legat de Hélène Rytman, femeia vieții lui. Dar a vorbit mai mult despre el și mai puțin despre ea.

S-a stins în 1990, la 22 octombrie. În 1980-1981, când s-a derulat scandalul, am crezut că a fost extras justiției grație pozitiei sale speciale în peisajul cultural parizian. Era prea influent, respectat, urmat. Am crezut și că simula nebunia, pentru a nu fi condamnat pentru crimă. Ar fi fost un jalnic final pentru un ideolog marxist.

După trecerea anilor, fără să fi renunțat complet la prima impresie, după ce am citit sute de pagini la care nu aveam acces în 1980, lucrurile mi se par încurcate și confuze. Versiunile se întrepătrund. Există zone de vinovație dovedită și zone de nebunie. Totuși, ce s-a întâmplat cu adevărat în zorii zilei de 16 noiembrie 1980, nu cred că voi afla vreodată.